

**ЕКОЛОГІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОТИЕРОЗІЙНИХ
ЗАХОДІВ НА ПРИКЛАДІ АГРОФІРМИ
ІМ. ЧАПАЄВА БЕРЕЗАНСЬКОГО РАЙОНУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Нікончук Н.В., кандидат с.-г. наук

МДАУ

Вступ. Найбільш суттєвим чинником втрати продуктивності агроландшафтів є водна ерозія ґрунтів. Щороку від ерозії втрачаються мільйони тонн ґрунту, у тому числі, рухомих форм азоту, фосфору і калію. Втрати продукції землеробства від ерозії перевищують 9-12 млн тонн зернових одиниць щороку.

За даними Держкомзему, загальна площа сільськогосподарських угідь України, які зазнали згубного впливу водної ерозії, становить 13,3 млн гектарів (32%), у тому числі 10,6 млн гектарів орних земель. У складі еродованих земель налічується 4,5 млн гектарів із середньо- та сильнозмитими ґрунтами, у тому числі 68 тис. гектарів повністю втратили гумусовий горизонт [Сучасний стан ґрунтового покриву України і невідкладні заходи з його охорони /Зб. Агрохімія і ґрунтознавство. Спеціальний випуск до VIII з'їзду УТГА]. За даними Миколаївського науково-дослідного та проектного інституту землеустрою [] середньорічні темпи приросту площ еродованих ґрунтів орних земель Миколаївської області становлять 4,0 тис га. Найбільш еродовані землі в Доманівському (72,5%), Братському (71,4%), Вознесенському (66,3%), а найменше – у Жовтневому (14,1%), Снігурівському (16,6%), і Очаківському (22,7%) районах.

Однак, при оцінці результатів господарської діяльності щодо використання сільськогосподарських земель, збитки від ерозії не враховуються. Така ситуація не сприяє до дбайливого ставлення до землі. Для подолання такого протиріччя в практику аналізу сільськогосподарської діяльності з раціонального використання землі, наукового обґрунтування проектів землеустрою мають впроваджуватися

еколого-економічні методи, які, крім виробничого ефекту, враховують його екологічну складову – відвернуті втрати ґрунту [1].

Екологічна ефективність впровадження протиерозійних заходів здебільшого оцінюється розміром відвернутих втрат ґрунту з ерозійно небезпечних земель. Ерозійну небезпеку земель ми оцінювали за базовою логіко-математичною моделлю поверхневого змиву ґрунту Г.І. Швєбса. Землекористування господарства були поділені за протиерозійною стійкістю на чотири категорії.

В результаті проведених обчислень виявили, що змив ґрунту закономірно збільшувався від I до IV категорії землі. Після диференційованого застосування основних прийомів ґрунтозахисного землеробства, змив ґрунту на різних категоріях землі зменшився від 15 до 18 разів. Найбільший ефект від агротехнічних протиерозійних заходів був на землях III та IV категорій і становив від 0,44 до 20,14 т/га. Також застосування ґрунтозахисного землеробства на землях II – IV категорій за протиерозійною стійкістю дає змогу відвернути втрати гумусу від 0,11 до 0,91 т/га. Зважаючи на те, що середня швидкість формування гумусового горизонту південних чорноземів складає 0,06 мм/рік можна твердити про значний екологічний ефект від впровадження ґрунтозахисних заходів (таблиця).

Протиерозійні агротехнічні заходи у сівозміні забезпечують лише бездефіцитний баланс гумусу, але у ґрунті повинно відбуватися його розширене відтворення. Протиерозійна ефективність запропонованих агротехнічних заходів підвищується, якщо у ґрунт вноситься оптимальна доза мінеральних та органічних добрив.